

**Рішення спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії**

Спеціалізована вчена рада ДФ 70.895.084 Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, прийняла рішення про присудження **Вітушинській Олександрі Олександрівні** ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право на підставі прилюдного захисту дисертації – **«Судовий контроль за законністю рішень слідчого судді, які не підлягають оскарженню»**.

«29» червня 2026 року.

ВІТУШИНСЬКА Олександра Олександрівна, 1980 року народження, громадянка України. Освіта вища: у 2004 році закінчила юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, по завершенню якого здобула повну вищу освіту за кваліфікацією спеціаліст-юрист.

З січня 2010 року призначено на посаду судді Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області, в якому працює по теперішній час.

Аспірантка Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Дисертацію виконано у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький.

Наукова керівниця – ЦИГАНЮК Юлія Володимирівна, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Здобувачка має 13 наукових публікацій, зокрема: чотири наукових статті в наукових виданнях, що включені до переліку наукових фахових видань України, дев'ять тез доповідей на наукових конференціях, одна теза доповіді на круглому столі:

1. Вітушинська О. О. Співвідношення поняття «судовий контроль» із поняттями «правосуддя» та «судовий захист» у кримінальному процесі України. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Право*. 2024. № 83. Ч.3. С. 203-207.

2. Вітушинська О. О. Форми судового контролю законності прийнятих рішень слідчими суддями, які не підлягають оскарженню. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Право*. 2025. № 88. Ч.3. С. 210-214.

3. Вітушинська О. О. Судовий контроль за законністю, у разі постановлення слідчим суддею ухвали, що не передбачена Кримінальним процесуальним кодексом України. *Наукові інновації та передові технології. (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)*. 2025. № 7(47). С. 859-868.

4. Циганюк Ю. В., Вітушинська О. О. Доступ до суду з метою перевірки законності ухвал слідчого судді, які не можуть бути оскаржені під час досудового розслідування. *Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)*. 2025. № 8(38). С. 613-622

5. Вітушинська О. О. Ухвали слідчих суддів, які не підлягають апеляційному оскарженню під час досудового розслідування: до питання класифікації. *Актуальні проблеми юридичної науки : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять перші осінні юридичні читання»* (м. Хмельницький, 6 жовтня 2022 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 326-328.

6. Вітушинська О. О. Заперечення на ухвали слідчого судді, які не підлягають оскарженню. *Збірник тез XXVII щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова: Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави* (м. Хмельницький, 10 березня 2023 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 44-46.

7. Вітушинська О. О. Судовий контроль як форма судового захисту у кримінальному провадженні. *Теоретико-прикладні проблеми юридичної науки на сучасному етапі реформування кримінальної юстиції: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Хмельницький, 26 травня 2023 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 45-47.

8. Вітушинська О. О. Завдання правовідносин судового контролю законності прийнятих рішень слідчими суддями, які не підлягають оскарженню. *Теоретико-прикладні проблеми юридичної науки на сучасному етапі реформування кримінальної юстиції: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Хмельницький, 10 травня 2024 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 72-73.

9. Вітушинська О. О. Правовідносини судового контролю законності прийнятих рішень слідчими суддями, які не підлягають оскарженню. *Актуальні проблеми юридичної науки. Політико-правові передумови європейської та євроатлантичної інтеграції України: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять другі осінні юридичні читання»* (м. Хмельницький, 13 жовтня 2023 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 225-227.

10. Циганюк Ю. В., Вітушинська О. О. Застосування аналогії у кримінальному процесі України. *Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави: збірник тез*

XXVIII щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів. (м. Хмельницький, 19 березня 2024 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 67-68.

11. Вітушинська О. О. Змагальна та незмагальна форма судового контролю. Актуальні проблеми юридичної науки. *Забезпечення правопорядку в Україні та світі: виклики сьогодення*: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять треті осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 18 жовтня 2024 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 126-127.

12. Вітушинська О. О. Застосування засад кримінального провадження для вирішення прогалин правового регулювання судового контролю рішень слідчого судді, які не підлягають оскарженню. Збірник тез XXIX щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів «Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави» (м. Хмельницький, 27 березня 2025 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2025. С. 30-31.

13. Вітушинська О. О. Судовий контроль за законністю у кримінальному провадженні Великої Британії. *Актуальні питання реформування правової системи*: зб.матеріалів XXII Міжнар. наук.-практ. конф., Луцьк, 13-15 червня 2025 р. Уклад. Джурак Л. М. Луцьк: Вежа-Друк, 2025. С. 112-

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Рецензент – КРУШИНСЬКИЙ Сергій Антонович, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний із зауваженнями:

«По-перше, авторка пропонує дефініцію поняття «судовий контроль як засіб забезпечення законності прийнятих слідчим суддею рішень». Конструювання такого визначення видається не зовсім вдалим, оскільки «судовий контроль» розглядається як «спосіб судового захисту ... за результатами незмагальної форми судового контролю ...». Фактично поняття, яке потребує пояснення, повторно використовується у структурі самого визначення, що суперечить одному з базових правил побудови дефініцій. У логіці подібний недолік розглядається як «порочне коло» у визначенні (circulus in definiendo).

По-друге, з урахуванням зарубіжного досвіду одним із шляхів оптимізації та розвитку інституту судового контролю в Україні, дисертантка вважає запровадження «Заяви захисту» (Defence Statement),

що передбачає зобов'язати сторону захисту в межах підготовчого провадження офіційно надавати перелік спірних фактів та правових питань (щодо допустимості доказів чи маніпуляцією правом), що дозволить суду ефективніше здійснювати контроль ще до початку судового розгляду). Такий підхід є сумнівним і суперечить загальній ідеї позбавлення впливу на суд фактичних даних до початку судового розгляду, яка наразі втілена в КПК України».

Рецензент – ВОЛКОТРУБ Сергій Григорович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний із зауваженнями:

«Потребують додаткової аргументації підходи автора щодо доказування умпідготовчому провадженні при розгляді заперечень, яке має виключномпроцесуальний характер і спрямоване не на встановлення винуватості особи, а на з'ясування фактичних обставин, що мають суто процесуальне значення (законність рішення слідчого судді). Тягар доказування покладений на сторону, яка подає заперечення. Необхідно надати належні, допустимі та достовірні докази незаконності ухвали, а не просто посилання на обставини кримінального провадження. Трудність у тому, що докази, як правило, знаходяться у володінні прокурора. У роботі цілком обґрунтовано стверджується, що чинна редакція ч. 3 ст. 309 м КПК України лише декларує «доступ до суду», надаючи право подати заперечення, проте не забезпечує «доступу до правосуддя», оскільки в законі відсутня процедура, яка б зобов'язувала суд прийняти по суті ефективне рішення щодо цих заперечень. Варто аргументувати, яких саме доповнень потребує чинний порядок провадження, щоб правові норми про доступ до суду стали справді дієвими.

Авторка порушує питання – яким є результат розгляду заперечень, у разі їх проголошення стороною, якщо в підсумку результатом підготовчого провадження призначається судовий розгляд. Відповідь на це питання є актуальною як науки, так і для правозастосовної практики. Однак у роботі недостатньо чітко і послідовно простежується власна позиція авторки щодо змісту судового рішення у разі визнання заперечень обґрунтованими, наявності порушення чинного кримінального процесуального законодавства».

Офіційна опонентка – БАСИСТА Ірина Володимирівна, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри права імені академіка УАН о. Івана Луцького Університету Короля Данила. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Починаючи зі стор. 4 анотації йдеться про апеляційний контроль «позарегламентних» рішень. Очевидно Олександрі Олександрівні слід пояснити вживання такої термінології та її значення, бо ні доктрині, ні судовій практиці ця термінологія не притаманна.

2. На стор. 7 здобувачка оперує таким різновидом рішення, яке іменує, як «неспроможне». Не зайвим було б почути, що це за рішення та за яким критерієм його класифіковано. 3. На стор. 24 дисертантка зазначає, що «...робота буде першим...».

По-перше, робота «вже є», тому вживання майбутнього часу не доречно. По-друге, очевидно, що якщо авторкою при написанні дисертації використано 181 джерело за темою наукового дослідження, то зрозуміло, що дисертація авторства Олександри Олександрівни не є першою за заявленою проблематикою, бо були і доповіді інших науковців, і наукові статті і дисертації із схожої проблематики тощо.

4. На стор. 23, де авторка веде мову про використаний «...діалектичний метод наукового пізнання» для дослідження судового контролю «...за законністю рішень слідчого судді, які не підлягають оскарженню», значиться, що «...досліджено як реально існуюче цілісне правове явище, що буденно існує, структурно поділене на складові частини та має взаємозв'язки між реальним життям, нормами права і практикою ВС». Не зайвим було б почути авторські аргументи щодо вжитих характеристик, як от: «буденно існує» та «між реальним життям».

5. Ведучи мову про клопотання про проведення слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій та, логічне, обставин ухвалення відповідних рішень слідчим суддею, на стор. 44 дисертації та інших Олександра Олександрівна очевидно, як і національний законодавець, забула про такого суб'єкта як дізнавач, який теж повноважний на підготовку клопотань про провадження слідчих (розшукових) дій.

6. Ведучи мову про функцію судового контролю та вірно сприймаючи ситуацію, що це функція слідчого судді та суду на різних стадіях кримінального провадження, правильно констатуючи на стор. 27 та ін., що «...підготовче провадження є завершальним етапом, де функція судового контролю переходить від слідчого судді до суду», Олександра Олександрівна у подальшому, як на мене, формулює дещо сумнівні висновки про «змагальну (коли під час вирішення питань, які є юрисдикцією судового контролю, застосовані, поряд з іншими, засади змагальності сторін свободи в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, гласності і відкритості судового провадження та повного фіксування технічними засобами судового засідання і процесуальних дій, забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності)» та «не змагальну форму судового контролю (передбачає відсутність участі сторони захисту або інших учасників кримінального провадження під час розгляду клопотання сторони обвинувачення, а відповідно, відсутність змагальності сторін та свободи в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, а також гласності і відкритості судового провадження з фіксуванням технічними засобами судового засідання та з окремими особливостями права на оскарження процесуальних рішень, дій чи

бездіяльності. Наприклад: розгляд клопотань про дозвіл на проведення обшуку, негласних слідчих (розшукових) дій тощо.)» (див. стор. 39-40 та ін.).

Звісно, що таке авторське переконання має право на життя, але ж, все ж, якщо носієм такої функції є суд, то очевидно про змагальність не йдеться. Бо функції правосуддя, як і судовий контроль змагальними за своєю суттю не є. Змагаються сторони кримінального провадження, які ні правосуддя, ні судовий контроль не реалізують.

7. У тексті дисертації трапляються окремі мовно-стилістичні, термінологічні та техніко-юридичні неточності, що стосуються вживання окремих наукових категорій, дотримання вимог сучасної української літературної мови, а також використання юридичної термінології відповідно до чинного кримінального процесуального законодавства України.

У абзаці анотації, де ведеться мова про форми контролю за законністю рішень слідчого судді вжито такий набір слів, як: «... які правилом не підлягають апеляційному оскарженню: контроль у порядку підготовчого провадження....».

Очевидно дисертантка повинна уточнити про що йдеться у цьому реченні чи констатувати опіску.

Формулювання назви першого, другого та третього розділів, а також підрозділів 1.2, 2.1 та речень у тексті дисертації із використанням порядку слів на кшталт «...прийнятих рішень слідчим суддею, які не підлягають оскарженню» очевидно було б більш милозвучним при такому викладі, як от: «...прийнятих слідчим суддею рішень, які не підлягають оскарженню».

Очевидно, що вживання словосполучення «кримінально-процесуального (ним, ну, ної)» на стор. 5, 83, 86-87 та ін. доцільно привести у відповідність до чинного КПК України. Інша ситуація, це ті частини роботи, де аналізовано доктринальні підходи тощо за КПК 1960 року.

На стор. 86-87 йдеться про те, що «ухвала слідчого судді, яка може бути оскаржена в апеляційному порядку під час досудового розслідування, має бути передбачена у ч. 1 або ч. 2 ст. 309 КПК України, або не передбачена кримінально-процесуальним законодавством». Очевидно мало б йтися про кримінальний процесуальний закон, чи не так?

Дещо ріжуть вухо такі формулювання, як: «Правосуддя і судовий контроль мають багато спільного, згідно Л. П. Сушко» (стор.38 дисертації), «...згідно М. А. Погорецького» (стор.55 дисертації), «... згідно О. М. Дуфенюк» (стор.83 дисертації), «...згідно С. М. Князева» (стор.146 дисертації).

Очевидно дисертантці не відомо, що Андрій Ярославович Хитра, то чоловік, а не жінка, тому формулювання із покликанням на даного автора потребують відповідних коректив на стор. 58 та інших шпальтах дисертації.

Варто уникати дублювання ключових слів із темою дисертації у обидвох анотаціях».

Офіційна опонентка – БАЛАЦЬКА Ольга Романівна, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права ім. І. Малиновського Національного університету «Острозька академія». Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Позитивно оцінюючи завдання роботи щодо визначення поняття судового контролю загалом та форм судового контролю за законністю прийнятих рішень слідчим суддею, які не підлягають оскарженню зокрема, вважаємо за доцільне звернути увагу на таке.

Авторка визначає судовий контроль як засіб забезпечення законності прийнятих слідчим суддею рішень та способом судового захисту в кримінальному провадженні, однак цікаво з'ясувати думку дисертантки чи вважає вона судовий контроль правовою гарантією. Також пропонуючи власне бачення сутності, функціонального призначення та місця судового контролю у механізмі забезпечення законності, авторка значною мірою залишила поза увагою існуючі у вітчизняній науковій доктрині концептуальні підходи до розуміння цього правового явища, сформульовані, зокрема, у працях О.В. Капліної, М.А. Погорецького, О.Г. Шило, В.О. Попелюшка, М.О. Карпенка, В.І. Мариніва, М.А. Макарова, В.М. Трофименка, А.Р. Туманянця, С.Л. Шаренко та інших дослідників. Відсутність системного критичного осмислення зазначених наукових позицій певною мірою звужує дискусійний контекст дослідження та не дозволяє повною мірою простежити еволюцію наукових підходів до розуміння судового контролю, а також аргументовано обґрунтувати переваги запропонованої авторської концепції.

2. У дисертації наведені положення щодо існуючих пропозицій можливих напрямів удосконалення статті 309 КПК України, які мають дискусійний характер і відображають складність формування єдиного підходу в доктрині та судовій практиці. Цікаво почути який науковий підхід з описаних на с. 90-92 дисертації видається найбільш доречним на думку дисертантки та таким, що забезпечить ефективність судового контролю.

Зокрема, пропозиції щодо розширення переліку ухвал, які підлягають апеляційному оскарженню, з одного боку, спрямовані на посилення гарантій судового захисту, однак з іншого – можуть призвести до надмірного навантаження на апеляційні суди та розширення меж досудового контролю, що потенційно вплине на оперативність кримінального провадження.

Дискусійними також є підходи щодо реформування механізму заперечень, передбачених ч. 3 ст. 309 КПК України, а особливо пропозиція про їх фактичне виключення з чинного процесуального регулювання. У цьому контексті залишається відкритим питання, чи не призведе повне

усунення такого інструменту до звуження процесуальних гарантій учасників провадження, які позбавляються можливості ставити під сумнів законність окремих ухвал у межах подальшого судового розгляду.

Окремого наукового обговорення потребує й альтернатива у вигляді нормативної регламентації порядку розгляду таких заперечень на стадії підготовчого судового провадження, оскільки вона фактично змінює функціональне призначення цього механізму та потребує чіткого визначення процесуальних наслідків його застосування.

У зв'язку з викладеним, до дисертантки доцільно поставити такі запитання: якими критеріями обґрунтовується доцільність розширення переліку ухвал слідчого судді, що підлягають апеляційному оскарженню, з урахуванням принципу процесуальної економії та розумних строків кримінального провадження? чи не вбачає дисертантка ризику звуження гарантій судового захисту у разі виключення ч. 3 ст. 309 КПК України як процесуального механізму подання заперечень? яким чином, на думку дисертантки, має бути нормативно врегульовано порядок розгляду заперечень на стадії підготовчого провадження, щоб уникнути формалізму в їх оцінці судами?

3. Позитивно оцінюючи результати, викладені у третьому розділі дисертації, вважаємо за доцільне висловити окреме зауваження щодо повноти дослідження європейських стандартів у сфері судового контролю. Авторка ґрунтовно проаналізувала практику Європейського суду з прав людини та використала порівняльно-правовий матеріал окремих зарубіжних держав.

Водночас поза увагою дисертаційного дослідження фактично залишилися правові позиції Суду справедливості Європейського Союзу та відповідні положення права ЄС, які останніми роками набувають дедалі більшого значення у формуванні стандартів ефективного судового захисту, доступу до правосуддя, судового контролю та забезпечення фундаментальних прав особи у кримінальному провадженні.

Зокрема, додаткового аналізу потребували б положення статті 47 Хартії основоположних прав Європейського Союзу, а також практика Суду справедливості ЄС щодо принципу ефективного судового захисту та вимог до національних процесуальних механізмів, які мають забезпечувати реальну можливість перевірки рішень, здатних впливати на права особи. Враховуючи євроінтеграційний курс України та поступове наближення національного законодавства до *acquis* ЄС, залучення відповідного правового матеріалу могло б посилити аргументацію авторських висновків та розширити наукову цінність проведеного дослідження. Чи могли б, на думку дисертантки, правові позиції Суду справедливості ЄС щодо принципу ефективного судового захисту вплинути на запропоновані нею напрями вдосконалення механізмів контролю за рішеннями слідчого судді, які не підлягають оскарженню?

4. Викликає певні заперечення висловлена дисертанткою теза про те, що закріплення у ч. 3 ст. 309 КПК України права на подання заперечень

проти ухвал слідчого судді за відсутності належної нормативної регламентації порядку їх розгляду створює ситуацію, за якої особі гарантується «доступ до суду», однак не забезпечується «доступ до правосуддя». На думку опонента такий підхід потребує додаткового обґрунтування. Адже відсутність законодавчо визначеного та ефективного процесуального механізму розгляду відповідних заперечень ставить під сумнів не лише реалізацію права на доступ до правосуддя як можливості отримати судовий захист, а й сам доступ до суду як практичну та ефективну можливість ініціювати судовий розгляд своїх доводів. За таких умов право на подання заперечень набуває переважно декларативного характеру, що свідчить про недостатність процесуальних гарантій як доступу до суду, так і доступу до правосуддя».

Голова ради – НАЛУЦИШИН Віктор Володимирович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний із зауваженнями:

«Варто було звернути увагу на ті судові моделі держав, які є сусідами (Угорщина, Словаччина, тощо), які мають певні напрацювання в цій сфері і вартують запозичення.

Коли будете писати монографію, пропозиції, які вами висловлені, варто було б викласти окремим законопроектом».

Результати голосування:

«За» **5** членів ради,

«Проти» **НЕМАЄ**.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує **Вітушинській Олександрі Олександрівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

**Голова спеціалізованої
вченої ради ДФ 70.895.084**

Віктор НАЛУЦИШИН